

TRAKŲ ISTORINIS NACIONALINIS PARKAS – Į PASAULIO PAVELDO SĄRAŠUS

Šiandien vėl atgyja dar prieš gerą dešimtmetį pradėti darbai dėl Trakų istorinio nacionalinio parko – vietovės, turinčios išskirtinę reikšmę, kaip istoriškai susiformavusios kultūros ir natūralios gamtos paveldo dermės pavyzdžio įrašymo į Pasaulio kultūros paveldo sąrašus.

Trakų istorinis nacionalinis parkas yra įkurtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Lietuvos istorinio valstybingumo centro Trakuose kultūriniam kompleksams su juo autentiška gamtine aplinka saugoti.

Šioje nedidelėje teritorijoje yra sukauptas milžiniškas Lietuvos istorijos ir kultūros paveldo, kuris svarbus ne tik Lietuvai, bet ir Lenkijai, Baltarusijai, Rusijai, Ukrainai, Vokietijai, potencialas, kuris tarpsta nuostabios gamtos apsuptyje. Tai juolab unikalu, nes Trakų istorinio nacionalinio parko vertybės yra visai šalia didžiausio ir dinamiškiausiai besiplėtojančio Lietuvos miesto – sostinės Vilniaus.

Taigi po gero dešimtmečio vėl atgyjantys darbai dėl naujų Lietuvos objektų įtraukimo į Pasaulio kultūros paveldo sąrašą teikia vilčių. Jau turime Pasaulio paveldo sąrašuose Vilniaus senamiestį ir Kuršių neriją. Netruksime apsisukti – ir Kernavė bus Pasaulio paveldo sąrašuose.

Įtraukti Trakų istorinį nacionalinį parką kartu su Kryžių kalnu, Kernavės muziejumi–rezervatu ir Šv. Onos ir Bernardinų bažnyčių ansambliu į Pasaulio kultūros paveldo sąrašus UNESCO Lietuvos nacionaliniam komitetui, LR Kultūros ministerijai jau kada yra siūliusi Valstybinė paminklo saugos komisija. Šiai iniciatyvai yra pritarusi ir Aplinkos ministerija bei Trakų rajono savivaldybė.

Pritaria ir Elektrėnų savivaldybė. Nors Elektrėnų savivaldybė administruoja tik nedidelę Trakų istorinio nacionalinio parko dalį, bet ir toje dalyje – Kudrionių kraštovaizdžio draustinyje – yra nemaža įdomių ir net unikalių objektų, kurie ateityje, parengus ir realizavus Trakų istorinio nacionalinio parko pažintinių ir dviračių takų sistemą, paruošus lankyti unikalias Nuobariškių ir kitas apžvalgos aikšteles, pradėjus naudoti ir pristatyti išlikusias istorinių įvykių vietas, gali tapti nemažu traukos centru, gerai ir esmingai papildančiu pačiuose Trakuose esančias kultūros ir gamtos vertybes.

Jeigu Trakų istorinis nacionalinis parkas būtų įrašytas į Pasaulio paveldo sąrašus, tai Elektrėnų savivaldybei susiklostytų nepaprastai palanki turizmo plėtrai situacija – savival-

dybės teritorija atsidurtų tarp Kernavės ir Trakų – dviejų Pasaulio paveldo objektų. Tokia situacija sąlygotų ne tik turizmo ir svetingumo verslo plėtrą, bet ir paskatintų tvarkyti Elektrėnų savivaldybės teritorijoje esančius labai vertingus ar bent jau įdomius kaimus, pavyzdžiui, paneriuose esančius Grabijolus, bažnyčias, pavyzdžiui, nuostabią barokinę Kazokiškių bažnyčią. Atsirastų realūs stimulai tvarkyti apleistus Abromiškių, Ausieniškių dvarus ir kt. Galėtų būti efektyviau pristatomi greta Žuvyčių piliakalnio esantys Vuolastos šaltiniai, jotvingiškas Bežonių piliakalnis, vadinamas Birutės kalnu, greta esantis pilkapynas ir daug daug kitų kultūros ir gamtos objektų, apie kurių egzistavimą ir patrauklumą kol kas žino tik specialistai.

2002 metų rudenį UNESCO ekspertai teigiamai vertino Kernavės ir Trakų istorinio nacionalinio parko įtraukimo į Pasaulio paveldo sąrašus galimybes.

Svarbu, kad pasirinktas toks parko pristatymo modelis, kai pristatoma istoriškai susiformavusi natūrali kultūros ir gamtos paveldo dėmė.

Trakų istorinis nacionalinis parkas, kaip istoriškai susiformavusios natūralios kultūros ir gamtos paveldo dėmės pavyzdys, tikrai vertas įrašymo į Pasaulio kultūros paveldo sąrašus. Jei šis tikslas būtų pasiektas, susidarys daug palankesnės sąlygos ir kultūrinio, pažintinio turizmo, kaip, manyčiau, perspektyviausios Trakams ir labai svarbios Elektrėnams ūkio šakos, plėtrai ir, be jokios abejonės, duotų didžiulį impulsą išsaugančiai ir subalansuotai plėtrai.

Šiandien į Pasaulio paveldo sąrašus yra įrašyta 690 kultūros, gamtos ir mišrių objektų, esančių 122 valstybėse. Mes turime galimybę rasti savo vietą tarp Australijos, Naujosios Zelandijos, Peru, Prancūzijos ir kitų šalių nacionalinių parkų ir būti greta garsiojo Maču Pikču.

Tai juolab aktualu, nes vykstantys urbanizacijos procesai gali neatpažįstamai pakeisti turimas vertybes. Ir šiandien turime unikalų pasirinkimą išsaugoti sau ir pasauliui tai, kas brangu mums visiems, tai, ką dar prieš du šimtus metų Juozapas Odinecas pavadino ypatinga Trakų vaivadijos ir visos Lietuvos puošmena.

KĘSTUTIS VAITUKAITIS
Elektrėnų savivaldybės meras